

پایان نامه سطح سه

رشته تفسیر و علوم قرآن

عنوان:

کارکرد مودت و رحمت در زندگی اجتماعی از دیدگاه
آیات و روایات

استاد راهنما:

حجت الاسلام والمسلمین غلامرضا احسانی

پژوهشگر:

نرگس اسمعیلی

تقدیم؛

این تلاش و پیگیری را تقدیم می کنم به؛ قطب عالم امکان، مولای همه منتظران،
فرزند بانوی یاس ها، امید قلب شیعیان و سبب اتصال بین زمین و آسمان که با توکل به
خدا و امدادهای غیبی حضرتش و پرورش قوه تفکر در بنده کمترین ، موجبات به ثمر
رسیدن این پژوهش را فراهم نمود.

و تقدیم می کنم به نائب امام زمانم، نورچشمانم و امید زیستنم ، تقدیم به رهبرم
حضرت آیه الله العظمی خامنه ای (مدظله الله العالی).

و تقدیم می کنم به روح پر فتوح پدرعزیزم که راه درست زیستن را به من آموخت.
امیدوارم روحش از ثمرات مثبت این پژوهش شاد و آرام باشد.

و تقدیم می کنم به مادرعزیزم که همیشه در تمام مراحل یاری ام کرد.

تشکر؛

پس از شکرگزاری به درگاه خدای متعال و شکر بی حد از رحمت واسعه حضرت حق ، از تمامی عزیزانی که در طی مراحل تحقیق و تدوین این پژوهش به لطف خدا ، بنده را یاری نمودند تشکر می نمایم.

از استاد محترم حجة الاسلام احسانی که همچون پدری دلسوز با طمأنینه پاسخ گوی سوالات بنده بودند تشکر نموده و از خداوند توفیقات روز افزون ایشان را مسئلت می نمایم.

از استاد محترم آقای ملکی (استاد مفردات) که دلسوزانه بنده را راهنمایی نمودند ، سپاس گزاری می نمایم.

از سرکار خانم بابا احمدی مدیریت محترم مدرسه علمیه کوثر ولایت و دوستان گرامی در این مرکز شریف و سرکار خانم وکیلی مسئول کتابخانه دانشکده ادبیات دانشگاه الزهرا (سلام الله علیها) و دوست عزیزم خانم نیلوفر معصومی که لحظه ای از لطف به بنده کوتاهی نورزیدند و در تمام مراحل تحقیق همراه بنده بودند، تشکر می نمایم.

و از تمام اعضای خانواده ام که عطیه الهی و فضل خداوندی هستند و همیشه یار و یاور بنده بودند ، تشکر می نمایم.

اجرکم عندالله

چکیده

این پژوهش با رویکردی توصیفی - تحلیلی به بررسی تأثیر مودت و رحمت در زندگی اجتماعی انسانها می پردازد.

بر همین اساس به معنای لغوی و اصطلاحی مودت و رحمت پرداخته و بیان می دارد، مودت به معنای نوعی مهربانی است که دوطرفه بوده و در صورت تعمیق روابط و وجود ایمان، به رحمت تبدیل خواهد شد. که در آن انسان ها، هیچ گونه انتظاری از یکدیگر نداشته و در آن، بُعدِ ایثارگرایانه نمود پیدا می کند.

در جوامع کنونی مهربانی و رفتار بر مبنای مودت و رحمت یکی از اصول اساسی برای اصلاح زندگی اجتماعی است و در صورتی تحقق می یابد و استمرار پیدا می کند، که از ایمان به همراه عمل صالح نشأت گرفته باشد.

بر همین اساس برای زندگی سالم در خانواده نیز برای ریشه دارشدن و گسترش مودت و رحمت، به ایمان و عمل صالح در کنار یکدیگر نیاز داریم. اگر چه بعد از آن، برای تعمیق روابط زوجین و استحکام پایدار، نیاز به راهکارهایی همچون؛ حفظ عزت افراد و... وجود دارد.

باید بدانیم مودت و رحمت در امنیت تأثیر گذار بوده و مسئولان بر اساس مودت نسبت به مردم، مدیران را بر مبنای؛ تعهد و تخصص و کارآمدی انتخاب می کنند و این اقدام آن ها در افزایش عزت افراد جامعه و کاهش بزه های اجتماعی و تضمین امنیت نقش وافر دارد.

مودت و رحمت در حفظ و بهبود روابط بین الملل و ایجاد وحدت بین مسلمانان از یک سو و بین مسلمانان و غیر مسلمانان از سوی دیگر نقش راهبردی دارد. و با بهره گیری از مبانی اسلامی می توان در جهت ارتقای مادی و معنوی جوامع اسلامی، تلاش کرد.

وحدت بر مبنای توافقات و تفاهماتی هم چون اشتراکات انسانی و خدا پرستی و اشتراکات در دین واحد، صورت گرفته و نهایتاً در مواردی که توافقی نباشد، تقیه راهکار مناسبی برای جلوگیری از فساد و خونریزی است. البته تا زمانی که دشمن قصد تعرض و به ذلت کشیدن جوامع مسلمان را نداشته باشد.

برای تحقق مودت و رحمت در روابط انسان ها و ایجاد وحدت و امنیت پایدار، باید رهبری الهی، محور انسان ها باشد و لذا مودت به اهل بیت (ع) پیامبر(ص) اساس مودت های دیگر است.

واژگان کلیدی: مودت، رحمت، غفران، شفقت، بزه، تألیف قلوب، امنیت، صلح، احسان و...

اگر امنیت اجتماعی از بین برود و تداوم یابد منجر به نا کار آمدی سیاسی و سلب اعتماد مردم از کارآیی نظام می شود که منجر به عدم سرمایه گذاری اقتصادی از سوی مردم شده و امید به آینده و نوآوری و کار و تلاش دست خوش تعطیلی می شود. و به نوعی از بین رفتن حس انسان دوستی و محبت بین مردم موجب فساد و از بین رفتن اعتماد و تعاون در مقاطع مختلف زندگی شده و موجب بروز احساس نا امنی می گردد.

ایمان و عمل صالح ، چنان محبتی در قلب ها ایجاد می کند که موجب تجلی مودت و رحمت بین مردم و مسئولان شده و قلبها را برای تلاش در جهت ایجاد امنیت در جامعه به هم نزدیک می کند.

در صورتی که مودت و رحمت تحت لوای قرآن و با تمسک به اهل بیت علیهم السلام گسترش یابد، وحدت پایدار در جهان محقق می شود و همه ی انسان ها بر مبنای رفتارهای الهی و انسانی با موااسات مساوات با همدیگر زندگی می کنند و مسلمانان همراه با غیر مسلمانان غیر محارب برای پیشرفت در زندگی دنیا ، روابط دیپلماتیک و همراه با رعایت اصول و قوانین انسانی را خواهند داشت.

فهرست منابع

۱. قرآن کریم ، ترجمه آیة الله مکارم شیرازی.
۲. ابن منظور، محمد بن مکرم، لسان العرب، چاپ سوم، نشر دارصادر، بیروت، ۱۴۱۴ه.ق.
۳. احسانی ، غلامرضا، تربیت سیاسی در پرتو اندیشه امام خمینی (ره)، چاپ اول، نشر نجفی، قم، ۱۳۹۰.
۴. آذرتاش؛ آذرنوش، فرهنگ معاصر عربی فارسی؛ نشر نی، تهران؛ چاپ نقش جهان، چاپ هفتم؛ ۱۳۸۵ه.ش.
۵. آراسته خو، محمد، نقد و نگارش بر فرهنگ اصطلاحات علمی- اجتماعی، چاپ دوم، نشر گسترده، تهران، زمستان ۱۳۷۰.
۶. آرام، احمد، الحیاء، چاپ ششم، انتشارات دلیل ما، قم، بهار ۱۳۸۴.
۷. استفان کاوی، گیتی خوشدل؛ هفت عادت مردمان مؤثر، چاپ ۲۳، پیکان، تهران، ۱۳۸۸.
۸. اسلامی، سعید؛ قرآن و عصر ما؛ مرکز فرهنگی درس‌هایی از قرآن، تهران، ۱۳۸۸ه.ش.
۹. بانو مجتهد امین، اخلاق و راه سعادت (اقتباس از طهارة الاعراق ابن مسکویه)، چاپ نشاط، انجمن حمایت از خانواده های بی سرپرست اصفهان، اصفهان، بهار ۱۳۷۱.
۱۰. بحرانی، سید هاشم، البرهان فی تفسیر القرآن، چاپ اول، بنیاد بعثت، تهران، ۱۴۱۶ه.ق.
۱۱. بهشتی، محمد، فرهنگ صبا، چاپ پنجم، انتشارات صبا، بی جا، بهار ۱۳۷۸.
۱۲. توسلی، غلام عباس، مشارکت اجتماعی در شرایط جامعه آنومیک ، چاپ اول، دانشگاه تهران، تهران، پائیز ۱۳۸۲.
۱۳. جوادی آملی، عبدالله، صورت و سیرت انسان در قرآن، چاپ اول، انتشارات اسراء، قم، زمستان ۱۳۷۹ه.ش.
۱۴. جوادی آملی، عبدالله، تفسیر موضوعی قرآن، چاپ اول، نشر اسراء، قم، زمستان ۱۳۷۹.
۱۵. جوادی آملی، عبدالله، مبادی اخلاق در قرآن، چاپ سوم، نشر اسراء، قم، زمستان ۱۳۷۹.
۱۶. جوادی آملی، عبدالله، مفاتیح الحیاء، چاپ ششم، نشر اسراء، قم، بهار ۱۳۹۵.
۱۷. جوادی آملی؛ عبدالله؛ تفسیر تسنیم؛ چاپ سوم، نشر اسراء، ۱۳۸۱.
۱۸. حاج علی اکبری، محمد جواد، مطلع عشق، چاپ ششم، فرهنگ اسلامی، تهران، ۱۳۸۴ه.ش.
۱۹. حر عاملی، وسائل الشیعه، چاپ دوم، آل البيت، قم، ۱۴۱۴ه.ق.
۲۰. حرانی، ابومحمد، تحف العقول، حسن زاده، صادق؛ چاپ دوم، انتشارات آل علی، قم، ۱۳۸۲ه.ش.
۲۱. حکیمی، محمد، عصر زندگی، چاپ اول، انتشارات هاتف، چاپ آستان قدس رضوی، مشهد، ۱۳۷۱ه.ش.
۲۲. خانی، رضا، حشمت الله ریاضی، ترجمه بیان السعادة فی مقامات العبادة، چاپ اول، نشر دانشگاه پیام نور، تهران، ۱۳۷۲ه.ش.
۲۳. خرمشاهی؛ بهاء الدین؛ دانش نامه قرآن و قرآن پژوهی ؛ چاپ چهارم، انتشارات علمی و فرهنگی، ۱۳۸۹.
۲۴. دشتی، محمد، امام علی (علیه السلام) و مسائل سیاسی، چاپ اول، قم، تابستان ۱۳۷۹.
۲۵. دین پرور، سید جمال الدین و مشکی فام، اسماء، راه و رسم زندگی در نهج البلاغه، نشر بنیاد نهج البلاه، کتابخانه دیجیتالی، تاریخ دانلود ۱۳۹۵.

۲۶. راغب اصفهانی، حسین بن محمد؛ المفردات فی غریب القرآن ، دارالعلم الدار الشامیة، دمشق، چاپ اول، ۱۴۱۲ه.ق.
۲۷. رفیعی؛ سخنرانیهای استاد رفیعی ویژه خانواده ها، چاپ دوم، انتشارات دارالمبلغین، قم، ۱۳۹۳ه.ش.
۲۸. ساروخانی، باقر؛ درآمدی بر دائرة المعارف علوم اجتماعی، تهران، کیهان، چاپ اول، پاییز ۱۳۷۰.
۲۹. شاه محمدی، رستم، تعامل علم و دین از دیدگاه اقبال لاهوری، فصلنامه ذهن، پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی، شماره ۲۱ و ۲۲، تابستان ۱۳۸۴ه.ش
۳۰. شبیدینی پاشاکی و همکاران، مؤلفه ها و شاخص های سبک زندگی اسلامی، زمزم هدایت، قم، ۱۳۹۴ه.ش
۳۱. شرفی، محمد رضا، مهارت زندگی در سیره رضوی، چاپ ششم، انتشارات قدس رضوی، مشهد، زمستان ۱۳۸۸.
۳۲. طباطبایی، محمدحسین، ترجمه المیزان فی تفسیر القرآن، موسوی همدانی، سید محمد باقر، چاپ پنجم، دفتر انتشارات جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، قم، ۱۳۷۴ه.ش.
۳۳. طبرسی، فضل بن حسن، ترجمه جوامع الجامع، مترجمان، چاپ دوم، بنیاد پژوهشهای اسلامی آستان قدس رضوی، مشهد، ۱۳۷۷ه.ش.
۳۴. طبرسی، فضل بن حسن، ترجمه مجمع البیان فی تفسیر القرآن، مترجمان، چاپ اول، انتشارات فراهانی، تهران، ۱۳۶۰ه.ش.
۳۵. طریحی؛ فخرالدین، مجمع البحرین، کتابفروشی مرتضوی، تهران، چاپ سوم، ۱۳۷۵ه.ش.
۳۶. عبداللهی، محمد و دیگران، بررسی مسائل اجتماعی ایران، چاپ هفتم، انتشارات دانشگاه پیام نور، تهران، ۱۳۸۳.
۳۷. عسگری، ابوهلال، معجم فروق اللغویه، موسسه نشر اسلامی، قم، ۱۴۱۲ه.ق.
۳۸. علم الهدی، سید رضی، نهج البلاغه، ترجمه مرحوم دشتی، نشر دارالعلم، چاپ اول، تهران، ۱۳۸۴.
۳۹. فراهیدی، خلیل بن احمد، العین، چاپ دوم، نشر هجرت، قم، ۱۴۱۰ه.ق.
۴۰. فرحزاد، حبیب الله، محبت و رحمت، چاپ سوم، انتشارات طوبای محبت، قم، ۱۳۸۹.
۴۱. قرائتی، محسن؛ تفسیر نور، چاپ یازدهم، مرکز فرهنگی قرآنی درسهای از قرآن، تهران، ۱۳۸۳.
۴۲. قرشی؛ سیدعلی اکبر؛ قاموس قرآن؛ دارالکتب الاسلامیة، تهران، چاپ ششم، ۱۳۷۱ه.ش.
۴۳. کتابچی؛ محسن؛ آیین زندگی از دیدگاه امام رضا (علیه السلام) به نقل از الاختصاص، چاپ دوم، نشر الف، مشهد، ۱۳۸۱.
۴۴. کلینی؛ محمد، اصول کافی؛ حسن زاده، صادق؛ چاپ چهارم، انتشارات قائم آل محمد، قم، ۱۳۷۸ه.ش.
۴۵. مجلسی، محمد باقر؛ شرح زیارت جامعه کبیره، چاپ اول، نشر حسینیه عمادزاده، اصفهان، ۱۳۷۳.
۴۶. مجلسی، محمد باقر؛ بحار الانوار، چاپ سوم، دارالاحیاء التراث العربی، بیروت، ۱۴۰۳ه.ق.
۴۷. محدثی؛ جواد؛ اخلاق نبوی؛ چاپ دوم، جامعه الزهرا، قم، بهار ۱۳۸۵.

۴۸. محمدی ری شهری، محمد، دانش نامه قرآن و حدیث، مترجم شیخی، حمید رضا؛ چاپ اول، دارالحدیث، قم، مهر ۱۳۹۰.
۴۹. محمدی ری شهری، محمد، میزان الحکمه، شیخی، محمد رضا، چاپ چهارم، دارالحدیث، قم، ۱۳۸۳.
۵۰. مصطفوی، حسن؛ التحقیق فی کلمات القرآن، بنگاه نشر و ترجمه کتاب، تهران؛ ۱۳۶۰ه.ش.
۵۱. مغنیه، محمد جواد؛ تفسیر مبین؛ انتشارات بنیاد بعثت، قم، بی تا.
۵۲. مکارم شیرازی، ناصر، آیین رحمت، چ دوم، انتشارات امام علی بن ابی طالب، قم، ۱۳۸۸ه.ش.
۵۳. مکارم شیرازی، ناصر، پیام قرآن، چاپ سوم، نشر دارالکتب الاسلامیه، تهران، ۱۳۷۷ه.ش.
۵۴. مکارم شیرازی، ناصر؛ تفسیر نمونه، چاپ اول، انتشارات دارالکتب الاسلامیه، تهران، ۱۳۷۴ه.ش.
۵۵. مهدوی کنی، صدیقه، ساختار گزاره های اخلاقی قرآن، چاپ دوم، انتشارات دانشگاه امام صادق (علیه السلام)، تهران، دی ماه ۱۳۸۹.
۵۶. موسوی خمینی، روح الله، صحیفه نور، چاپ دوم، سازمان مدارک فرهنگی انقلاب اسلامی، تهران، زمستان ۱۳۷۰.
۵۷. موظف رستمی، محمد علی؛ نقش فضای مجازی و سایبر در برنامه ریزی های فرهنگی و...، چاپ اول، انتشارات پرهیب، چاپ معاصر، تهران، بهار ۱۳۸۹.
۵۸. ناطقی؛ محمد؛ نقش دین در سلامت جامعه، چاپ ششم، نسیم انتظار، قم، پائیز ۱۳۹۱.
۵۹. الهاشمی، امیرغازی بن محمد طلال، الحب فی القرآن الکریم، دارالقدس العربی، قاهره، چاپ دهم، ۱۴۳۷ه.ق.

مقالات

۶۰. باقی نصر آبادی، علی، مقاله همبستگی اجتماعی و مشارکت عمومی از مجله حصون، ص ۱۸۷-۱۶۵، شماره ۶، وابسته به پژوهشکده تحقیقات اسلامی نمایندگی ولی فقیه در سپاه، زمستان، ۱۳۸۴.
۶۱. فولادی، محمد، مجله معرفت، شماره ۹۱، ۸۹/۰۴/۱۰.
۶۲. فضل الله، سید محمد حسین، فصلنامه هفت آسمان، سال دوم، ۱۳۷۹ه.ش.